

Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs

Samenvattend eindverslag

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

VERHOGEN VAN PRESTATIES VAN ALLE LEERLINGEN IN INCLUSIEF ONDERWIJS

Samenvattend eindverslag

RAISING THE ACHIEVEMENT
OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

Het European Agency for Special Needs and Inclusive Education (het Agency) is een onafhankelijke en zelfbesturende organisatie. Het Agency wordt medegefinancierd door de ministeries van onderwijs in zijn lidstaten en door de Europese Commissie, en wordt gesteund door het Europees Parlement.

Mede gefinancierd door
het programma Erasmus+
van de Europese Unie

De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie betekent geen goedkeuring van de inhoud, die uitsluitend de meningen van de auteurs weergeeft, en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het gebruik dat gemaakt kan worden van de informatie die erin is vervat.

De standpunten die in dit document worden verwoord, komen niet noodzakelijkerwijs overeen met de officiële standpunten van het Agency, zijn lidstaten of de Commissie.

Redacteurs: Verity J. Donnelly en Anthoula Kefallinou, stafleden van het Agency

Het gebruik van delen van dit document is toegestaan mits een duidelijke bronvermelding wordt opgenomen. Er moet als volgt naar dit document worden verwezen: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017. *Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs: Samenvattend eindverslag*. (V.J. Donnelly en A. Kefallinou, red.). Odense, Denemarken

Met het oog op een grotere toegankelijkheid is dit rapport beschikbaar in 25 talen en in een toegankelijk elektronisch formaat op de website van het Agency:
www.european-agency.org

Dit is een vertaling van een oorspronkelijke tekst in het Engels. Raadpleeg de oorspronkelijke Engelse tekst in geval van twijfel over de correctheid van de informatie in de vertaling.

ISBN: 978-87-7110-736-4 (Elektronisch)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Secretariaat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kantoor Brussel
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	5
ACHTERGROND	6
PROJECTBEVINDINGEN	7
AANBEVELINGEN	10
Aanbevelingen voor schoolleiders en leraren	11
Aanbevelingen voor verantwoordelijken binnen het systeem en beleidsmakers	13
PROJECTRESULTATEN	14
LITERATUUR	16

INLEIDING

De hoge kosten van schooluitval en ongelijkheid voor individuen - en voor de samenleving in het algemeen - wordt steeds meer erkend in Europa. Het verhogen van de prestaties van alle leerlingen wordt niet slechts gezien als een beleidsinitiatief, maar als een ethische kwestie.

Op verzoek van zijn lidstaten heeft het European Agency for Special Needs and Inclusive Education (het Agency) het (RA-)project Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs uitgevoerd (2014-2017). In het project werden benaderingen onderzocht die direct of indirect invloed hebben op de motivatie en leercapaciteit van jongeren. Dergelijke benaderingen leiden waarschijnlijk tot een verhoogde participatie en engagement, helpen bij het verlagen van het aantal voortijdige schoolverlaters, en verhogen uiteindelijk de prestaties van alle leerlingen.

Hiertoe behoorden leerlingen, leraren, schoolleiders, onderzoekers en ouders/verzorgers, alsmede lokale en nationale beleidsmakers. Het doel van het project was om de pedagogische strategieën en leerbenaderingen te verkennen die leren het beste ondersteunen en die doeltreffend kunnen bijdragen aan het verhogen van de prestaties van alle leerlingen. Ook werden manieren onderzocht waarop schoolleiders ondersteuning kunnen bieden aan:

- de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van inputs en processen ten behoeve van het verhogen van prestaties;
- de participatie van leerlingen en ouders/verzorgers aan het leerproces;
- het 'meten' van alle prestatievormen en de analyse van uitkomsten om informatie te leveren voor de verdere ontwikkeling.

Deze aspecten werden binnen de context van nationaal en lokaal beleid overwogen. In het project werd onderzocht hoe beleid doeltreffend ondersteuning kan bieden aan leergemeenschappen om een organisatorische herstructurering door te voeren en alle stakeholders te ondersteunen opdat zij samenwerken om de prestaties van alle leerlingen te verhogen.

De volgende landen namen deel aan het project: België (Vlaamse en Franstalige Gemeenschap), Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk (Engeland, Noord-Ierland, Schotland en Wales), Zweden en Zwitserland.

Drie leergemeenschappen hebben de aangrijpingspunten gegeven voor praktische projectactiviteiten:

- Istituto Tecnico Agrario Sereni (bovenbouw voortgezet onderwijs) en Istituto Comprensivo Antonio Rosmini (primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs), Rome, Italië
- Een groep scholen uit Łajski (primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs), gemeente Wieliszew, Polen
- Leergemeenschap Calderglen (Calderglen High School en Sanderson High Special School - nabij gelegen scholen voor regulier en speciaal onderwijs), East Kilbride, VK (Schotland).

Elke deelnemende lidstaat van het Agency heeft twee deelnemers (een onderzoeker en een schoolleider) voorgedragen om bij het project betrokken te worden. Elke deelnemer was gekoppeld aan een van de leergemeenschappen en heeft deze tijdens het project tweemaal bezocht. Elke leergemeenschap heeft prioriteiten voor werk vastgesteld en via een online projectforum ondersteuning ontvangen. Een literatuuronderzoek heeft relevante onderzoeksgegevens opgeleverd voor het project (zie: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature).

Bij de aanvang van de praktische uitvoeringsfase hebben de leergemeenschappen een zelfcontrole van het project verricht en aan het eind van het project hebben ze deze herhaald. Meer details over de zelfcontrole zijn beschikbaar op: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review.

Aanvullend bewijsmateriaal voor het project werd verzameld door middel van gedetailleerde verslagen en voorbeelden van beleid en praktijk ter verhoging van de prestaties van leerlingen afkomstig uit vele deelnemende landen. De landenrapporten zijn, samen met het conceptueel kader van het project, te vinden op: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

De volledig beschreven methodologie van het project is opgenomen in de bijlage van het overzichtsverslag van het project *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs: Geleerde lessen van Europees beleid en praktijk]* (raadpleeg: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview).

ACHTERGROND

Het RA-project werd onderbouwd door het Verdrag van de Verenigde Naties (VN) inzake de rechten van het kind (1989) en het Verdrag inzake de rechten van personen met een

handicap (2006). Deze verdragen bieden een kader voor een op rechten gebaseerde benadering voor alle leerlingen. Het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap verstrekt verdere richtsnoeren in zijn *'Algemene opmerking' nr. 4* (2016) inzake het recht op inclusief onderwijs (raadpleeg: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx). Samen met de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 4 - 'Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen' van de VN (VN, 2015) - ondersteunen deze Verdragen de rechten van leerlingen met een beperking. Ze zorgen ervoor dat dergelijke leerlingen niet worden gemarginaliseerd of buitengesloten van regulier onderwijs (European Agency, 2015).

Het RA-project was niet gericht op inclusie zelf, maar op het bereiken van gewaardeerde uitkomsten voor alle leerlingen. Inclusie wordt een onderliggend beginsel dat het voor scholen mogelijk maakt om vaardiger te worden in het tegemoetkomen aan de verschillen van individuele leerlingen. Op deze manier vergroten scholen hun capaciteit om te voorzien in rechtvaardig onderwijs van hoge kwaliteit aan allen.

Het project was tevens in overeenstemming met de op Europees niveau vastgestelde beginselen en prioriteiten. In de *Conclusies over inclusie in verscheidenheid met het oog op hoogwaardig onderwijs voor iedereen* wordt benadrukt dat: 'gelijkheid en billijkheid geen synoniemen zijn en dat onderwijsstelsels afstand moeten nemen van de traditionele universele benadering' (Raad van de Europese Unie, 2017, p. 4). De Europese Commissie (2017) stelt dat het ontwikkelen van de capaciteit en de rol van leraren en schoolleiders essentieel is om te zorgen voor een duidelijke strategische visie en leiderschap die de ervaringen en uitkomsten van alle leerlingen zullen verbeteren - door middel van beleid dat zowel inclusief als flexibel is.

In het RA-project zijn aspecten die van invloed zijn op de ervaringen van leerlingen van verschillende achtergronden, die voor verschillende uitdagingen in het onderwijs worden gesteld, behandeld. Het verstrekt een synthese van informatie van verschillende onderwijssystemen, met voorbeelden van empirisch onderbouwde benaderingen die zowel beleid als praktijk bevorderen om succes van leerlingen mogelijk te maken.

PROJECTBEVINDINGEN

Het RA-project heeft een Europese leergemeenschap tot stand gebracht, door verschillende perspectieven samen te brengen. Het heeft deelnemers gestimuleerd om verder te gaan dan het verstrekken van informatie en in plaats daarvan beleid kritisch te onderzoeken en creatief na te denken over de onderbouwing van hun eigen praktijk. Het bestuderen van de leergemeenschappen van het project heeft de noodzaak benadrukt om middelen optimaal te benutten door gebruik te maken van intellectuele en sociale kapitaal voor organisatorische ontwikkeling, verandering en groei.

Zoals hierboven beschreven heeft het project de noodzaak versterkt om afstand te nemen van compenserende benaderingen, richting meer proactieve benaderingen van interventie en preventie waardoor de capaciteit van alle scholen vergroot om kwaliteitsvolle ondersteuning aan alle leerlingen te verstrekken. Het project ondersteunt een zienswijze van inclusief onderwijs als een 'megastrategie' voor het verhogen van de prestaties van alle leerlingen (Mitchell, 2014, p. 27) door uitdagingen te bieden die onderwijsmethoden, schoolleiderschap en organisatie ontwikkelen.

Het werk van de leergemeenschappen van het project heeft de voordelen getoond van:

- maatregelen ten aanzien van de gezondheid en het welbevinden van alle leerlingen en voor hun ondersteuning bij het erkennen dat vaardigheden en kwaliteiten ontwikkeld kunnen worden door middel van hard werken en volharding dat daarop gericht is;
- flexibele leeransen die continuïteit en vooruitgang bieden gedurende de onderwijsfasen en die de relevantie van leren voor het leven en werken verzekeren;
- gedeeld leiderschap en meer samenwerking tussen schoolpersoneel;
- partnerschap met ouders, verzorgers en gezinnen om de verwachtingen en participatie van leerlingen te vergroten;
- betrokkenheid van de lokale gemeenschap en werkgevers om de relevantie van het curriculum en werkgelegenheid te vergroten.

Het project heeft tevens de noodzaak benadrukt van het monitoren van schoolontwikkeling vanuit een 'inclusief objectief'. Er moet bij alle schoolstructuren en -processen (d.w.z. leerlingengroepering, staftoewijzing, toegang tot het curriculum en bredere activiteiten, erkenning van scholing en kwalificaties, toewijzing van middelen) aandacht zijn voor gelijkwaardigheid. De resultaten en prestaties van leerlingen moeten tevens worden geanalyseerd om rechtvaardige kansen te verzekeren voor het verwezenlijken van uitkomsten die van belang zijn voor toekomstig succes.

Het RA-project heeft tevens het aspect van verantwoording en de noodzaak van het oplossen van het conflict tussen marktgerichte hervormingen en gelijkwaardigheid, met bredere prestatiemetingen dan formele tests, aangekaart. Dergelijke metingen omvatten persoonlijke, sociale en bredere prestaties, alsmede academische prestaties. Toen leerlingen op de eindconferentie van het RA-project werden geraadpleegd, verschilden hun ideeën over succes sterk. Dit versterkt de noodzaak om afstand te nemen van beperkte gestandaardiseerde metingen van prestaties, richting meer gepersonaliseerde manieren om uitkomsten ruimer en authentieker te waarderen.

Het RA-projectonderzoek heeft aangetoond dat door aandacht te geven aan voortdurende ondersteuning van leraren en schoolleiders, de capaciteit van een school om de prestaties van alle leerlingen te verhogen, kan worden vergroot. De praktische uitvoering van het

project heeft tevens manieren getoond om de professionele kennis en expertise van leraren te ontwikkelen om tegemoet te komen aan de uiteenlopende behoeften van leerlingen. Hierdoor worden leraren in staat gesteld om meer innovatieve manieren te ontwikkelen voor het organiseren van leeractiviteiten voor iedereen. Dergelijke kennis kan worden ingebracht door zowel netwerking binnen als buiten de leergemeenschap (d.w.z. met lokale universiteiten, andere scholen/hogescholen en lokale specialisten) om de capaciteit voor een empirisch onderbouwde praktijk binnen de school te vergroten.

In het RA-onderzoek hebben slechts een paar landen gerapporteerd over het systematisch gebruik van onderzoeken bij stakeholders in het belang van de kwaliteitsbewaking, hoewel deze een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren aan schoolverbeteringsprocessen. Tijdens het project werden schoolleiders en leraren gestimuleerd om samen met anderen te werken aan een cyclisch proces van zelfcontrole (raadpleeg voor meer informatie: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review). Het project heeft kracht bijgezet aan het idee dat het monitoren van de kwaliteit van onderwijs essentieel is voor schoolverbetering. Dit leidt tot een beter begrip van structuren en processen en hun impact op de uitkomsten voor alle leerlingen.

Tot slot zijn in de projectbevindingen voorzieningen benadrukt die verder gaan dan gelijke kansen om te zorgen voor inclusie en vooruitgang op het gebied van gelijkwaardigheid.

Een gemeenschappelijk kenmerk van deze voorzieningen is dat alle stakeholders - leraren, leerlingen, leiders - een 'groeimindset' ontwikkelen die hard werken en volharding ziet als elementen die bijdragen aan succes.

AANBEVELINGEN

Het RA-project heeft aangetoond dat specifieke maatregelen noodzakelijk zijn om zowel uitmuntendheid als gelijkwaardigheid in opleidingssystemen van hoge kwaliteit te bereiken. Deze omvatten:

- het voorzien in middelen aan scholen en systemen om hen in staat te stellen om zo vroeg mogelijk te interveniëren door onderpresterende leerlingen en degenen die risico lopen op voortijdig schoolverlaten te ondersteunen;
- het aanbieden van innovatieve benaderingen en persoonlijke leerwegen aan verschillende leerlingen;
- het ondersteunen van sterk strategisch leiderschap dat veel waarde hecht aan gelijkwaardigheid en verbeterde uitkomsten voor alle leerlingen.

De bovenstaande maatregelen wijzen op de noodzaak van een volledig overzicht van het gehele systeem om te zorgen voor consistentie tussen verschillende systeemniveaus en beleidsgebieden. Het is belangrijk om te onthouden dat aanbevelingen op schoolniveau

een ondersteunende beleidscontext nodig hebben op regionaal/nationaal niveau om succesvol in praktijk te worden gebracht.

De activiteiten van het RA-project hebben kracht bijgezet aan het idee dat inclusie - en het verhogen van prestaties - in scholen bijvoorbeeld wordt beïnvloed door pedagogiek, ondersteuning voor leren, leiderschap, het welbevinden en participatie van leerlingen, curriculum, samenwerking, schoolorganisatie en ondersteuningssystemen. Deze belangrijke gebieden werden tijdens het project onderzocht en hebben voorbeelden verstrekt van hoe beleid en praktijk bevorderd zouden kunnen worden op zowel nationaal als lokaal/schoolniveau. Het project was tevens gericht op beleid en praktijk om de collectieve capaciteit van alle stakeholders te ontwikkelen en, bovendien, op de leerlingen zelf om bij te dragen aan schoolverbetering.

De projectaanbevelingen hieronder richten zich op twee hoofddoelgroepen:

- Schoolleiders en leraren
- Verantwoordelijken binnen het systeem (op lokaal/regionaal of nationaal niveau) en beleidsmakers.

De bevindingen van het RA- project bekrachtigen de bevindingen en aanbevelingen van eerder werk van het Agency en deze worden hieronder ook beschreven.

Aanbevelingen voor schoolleiders en leraren

Schoolleiders spelen een belangrijke rol bij elke onderwijshervorming. Zij moeten gelijkwaardigheid en uitmuntendheid voor allen prioriteren bij hun besluitvorming die van invloed is op leerlingengroepen, staftoewijzingen, toegang tot het curriculum en accreditatiemogelijkheden en toewijzing van middelen. Hieruit volgt dat zij tevens engagement moeten tonen voor voortdurend professioneel leren voor alle leraren en andere stakeholders.

Schoolleiders en leraren moeten het volgende doen:

- **Een sterk team van leidinggevenden opbouwen en taken tussen stakeholders verdelen om duurzaamheid te verzekeren en engagement veilig te stellen.** Belangrijke taken zijn het doeltreffende gebruik van interne en externe gegevens/informatie om te verzekeren dat ontwikkelingen (in onderwijs en leren, curriculum, assessment en schoolorganisatie) voorzien in rechtvaardige kansen voor alle leerlingen en dat alle stakeholders betrokken zijn bij de herziening en ontwikkeling van scholen.

- **Een schoolethos ontwikkelen die respectvolle interacties tussen alle stakeholders ondersteunt.** De taal die wordt gebruikt bij het spreken over leerlingen moet etikettering/categorisatie vermijden. Alle stafleden moeten de verantwoordelijkheid nemen voor het succes en welbevinden van alle leerlingen binnen flexibele organisatievormen. De dialoog moet de nadruk leggen op 'het bewust plannen van het succes van alle studenten' (EENET, 2017) om te voorzien in gepersonaliseerde kansen op vooruitgang. Het moet tevens het luisteren naar de stem van de leerling omvatten waardoor participatie en engagement toenemen.
- **Empirisch onderbouwd onderwijs en leren verzekeren.** Scholen moeten zich actief bezighouden met onderzoek om innovatieve benaderingen te ondersteunen zodat alle leerlingen in staat worden gesteld vooruitgang te boeken. Systemen/partnerschappen moeten ontwikkeld worden om toegang tot actuele onderzoeksresultaten te waarborgen. Deze moeten ook onderzoeksactiviteiten op school ondersteunen, met voldoende toegewezen tijd voor deze vorm van gezamenlijk professioneel leren en ontwikkeling.

De RA-projectactiviteiten hebben aanbevelingen van eerdere projecten van het Agency verder bekrachtigd, waarin schoolleiders en leraren worden gestimuleerd om het volgende te doen:

- **Een flexibel curriculum aanbieden om relevantie voor alle leerlingen te verzekeren.** Dit moet verder gaan dan academische inhoud door bredere vaardigheden als voorbereiding op het leven, werk en persoonlijke ontwikkeling te omvatten (bijv. persoonlijke/sociale vaardigheden, kunst, sport, enz.). Scholen moeten mogelijkheden creëren voor keuzes van leerlingen om engagement te vergroten en ze moeten rekening houden met nieuwe mogelijkheden op het gebied van vervolgonderwijs, training en werkgelegenheid zodat ze alle jongeren kunnen voorbereiden op positieve en duurzame bestemmingen.
- **'Geletterdheid op het gebied van assessment' ontwikkelen bij leraren en andere stakeholders** om hen in staat te stellen om:
 - gebruik te maken van informatie uit assessments bij leerlingen ter ondersteuning van het verdere leren;
 - te werken met collega's en hun begrip van standaarden en beoordelingen over de vooruitgang van leerlingen te delen om hoge verwachtingen te koesteren ten aanzien van allen.
- **Structuren/processen ontwikkelen die samenwerking ondersteunen met gezinnen en specialistische diensten** (bijv. gezondheidswerkers, sociale diensten) om ondersteuning voor alle leerlingen te verbeteren, in het bijzonder voor degenen met een beperking en meer ingewikkelde ondersteuningsvereisten. Gespecialiseerde kennis moet worden gedeeld om capaciteit/geschiktheid tussen alle stakeholders in de

leergemeenschap te ontwikkelen en om stigmatisering/scheiding van leerlingen te voorkomen.

Aanbevelingen voor verantwoordelijken binnen het systeem en beleidsmakers

Volgens recente onderzoeks- en projectgegevens moeten verantwoordelijken binnen het systeem en beleidsmakers gezamenlijke benaderingen binnen en tussen scholen ondersteunen. Ze moeten er ook op toezien dat schoolleiders in staat worden gesteld strategisch te werken om zo capaciteit op te bouwen in de hele staf. De aanwijzing en toewijzing van staf aan scholen/leergemeenschappen moet gedurende lange tijd gelijk blijven om doeltreffende relaties in stand te houden en om rechtvaardigere uitkomsten en betere prestaties voor alle leerlingen te garanderen.

Verantwoordelijken binnen het systeem en beleidsmakers moeten het volgende doen:

- **Manieren ontwikkelen om informatie te verzamelen en delen over ‘wat werkt’** om ervoor te zorgen dat bewijsmateriaal een uitgangspunt is bij het formuleren van de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Scholen/leergemeenschappen moeten samenwerken bij het ontwikkelen van een empirisch onderbouwde praktijk, leiderschapsontwikkeling en continue professionalisering van leraren.

In lijn met eerdere projecten van het Agency hebben de RA-projectactiviteiten verantwoordelijken binnen het systeem en beleidsmakers tevens gestimuleerd om het volgende te doen:

- **Een nationale dialoog bevorderen ter ontwikkeling van een gedeeld begrip van inclusief onderwijs.** Inclusief onderwijs moet worden beschouwd als een beginsel dat de voortgang en prestaties van alle leerlingen onderbouwt in een systeem dat zorg draagt voor kansen voor iedereen om te leren, in plaats van gericht te zijn op plaatsingskwesties of compenserende benaderingen.
- **Samenwerking bevorderen tussen nationale ministeries/departementen die een belangrijke rol spelen in het onderwijs en de ondersteuning voor leerlingen en hun gezinnen.** Een dergelijke samenwerking moet het beleid voor de samenwerking tussen diensten op lokaal niveau vergemakkelijken om te zorgen voor doeltreffend teamwerk rond leerlingen/gezinnen met grote behoeften in elke gemeenschap. Nationaal beleid moet tevens leergemeenschappen ondersteunen in hun streven om nauwer samen te werken met ouders/gezinnen, door dit te erkennen als een sleutelfactor in het succes van een leerling.

- **Zorgen voor duidelijkheid betreffende de functies van formatieve en summatieve assessment en werken aan een geïntegreerd beoordelingssysteem dat passend is voor het doel en voor alle leerlingen.** Beoordelings- en erkenningssystemen moeten worden ontwikkeld om leren en succes, alsmede academische prestaties, breder te erkennen en ervoor te zorgen dat verschillende 'leerwegen' op gelijke wijze worden gewaardeerd. Daartoe behoren passende kansen voor leerlingen die complexere belemmeringen voor het leren ervaren (zoals cognitieve beperkingen).

- **Ervoor zorgen dat beleid voor de initiële lerarenopleiding en continue professionalisering gericht is op inclusief onderwijs, gelijkwaardigheid en diversiteit.** De initiële lerarenopleiding en continue professionalisering moeten de attitude, waarden en competenties van leraren ontwikkelen, en leraren in staat stellen om gebruik te maken van bewijsmateriaal en om doeltreffend hun eigen werk te reflecteren en evalueren om verbetering met aandacht voor positieve uitkomsten voor alle leerlingen veilig te stellen.

- **Verantwoordings- en kwaliteitsbewakingsmechanismen onderzoeken om te garanderen dat deze coherent zijn en inclusieve ontwikkeling ondersteunen.** Dergelijke structuren en processen moeten informatie verstrekken over toegang en gelijkwaardigheid met betrekking tot inputs, processen en uitkomsten op een manier die de praktijk niet verstoort of kwetsbare leerlingen marginaliseert. Ze moeten bovendien scholen in staat stellen om zich te richten op de voortgang en prestaties van alle leerlingen, in plaats van slechts op hetgeen gemakkelijk kan worden gemeten.

Tot slot moeten beleidsmakers op korte termijn investeren, waardoor mogelijk op de lange termijn geld kan worden bespaard. Tevens moeten zij een realistisch tijdsbestek voor een hervorming bepalen. Deze punten hebben implicaties voor de besluitvorming binnen politieke cycli die mogelijk te kort zijn om de gevolgen van eventuele ingevoerde veranderingen te zien.

Dergelijke veranderingen moeten sociale en onderwijsongelijkheid holistisch aanpakken door middel van een transformatie op grotere schaal. Interventies op kleine schaal kunnen niet compenseren voor ongelijkheden in een systeem dat in wezen onrechtvaardig is.

PROJECTRESULTATEN

Meer informatie vindt u op de website van het project: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement. Dit omvat het conceptuele kader van het project en verslagen over de benaderingen van individuele landen om prestaties te verhogen. Het

project heeft tevens de volgende outputs geproduceerd:

- Een overzichtsverslag van het project: *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs: Geleerde lessen van Europees beleid en praktijk]. Raadpleeg: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview
- *Raising the Achievement of all Learners: A Resource to Support Self-Review* [Verhogen van prestaties van alle leerlingen: Een middel voor de ondersteuning van zelfcontrole]. Raadpleeg: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review
- *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education – Literature Review* [Verhogen van prestaties van alle leerlingen in inclusief onderwijs - Literatuuronderzoek]. Raadpleeg: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature
- Guidance for teachers and school leaders [Richtsnoeren voor leraren en leiders]. Raadpleeg: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

LITERATUUR

Enabling Education Network (EENET), 2017. *Quote of the Week* [Quote van de week]. 10 juli 2017. twitter.com/GlobalEENET/status/884318037763141632 (Geraadpleegd in oktober 2017)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2015. *Standpunt van het Agency over inclusieve onderwijssystemen*. Odense, Denemarken. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Geraadpleegd in augustus 2017)

Europese Commissie, 2017. *Teachers and school leaders in schools as learning organisations. Guiding Principles for policy development in school education* [Leraren en schoolleiders in scholen als lerende organisaties Leidende beginselen voor beleidsontwikkeling in schoolonderwijs]. Report from the ET 2020 Working Group Schools 2016-2018 [Verslag van de ET 2020-werkgroep scholen 2016-2018]. ec.europa.eu/education/sites/education/files/teachers-school-leaders-wg-0917_en.pdf (Geraadpleegd in oktober 2017)

Mitchell, D., 2014. *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies* [Wat echt werkt in speciaal en inclusief onderwijs: Met gebruik van empirisch onderbouwde onderwijsstrategieën]. Londen: Routledge

Raad van de Europese Unie, 2017. *Conclusies van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over inclusie in verscheidenheid met het oog op hoogwaardig onderwijs voor iedereen*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.NLD (Geraadpleegd in oktober 2017)

Verenigde Naties, 1989. *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. New York: Verenigde Naties

Verenigde Naties, 2006. *Verenigde Naties Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*. New York: Verenigde Naties. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html (Geraadpleegd in september 2017)

Verenigde Naties, 2015. *Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. Doelstelling 4: Kwaliteitsvol onderwijs*. www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (Geraadpleegd in september 2017)

Secretariaat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kantoor Brussel:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org